

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут інформаційних технологій
Кафедра товарознавства та техногенно-екологічної безпеки

Затверджено
Науково-методичною радою Університету,
протокол від «01» жовтня 2021 № 8
Голова НМР А.О.Монасенко

Робоча програма навчальної дисципліни
«Екологічна безпека»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної та заочної форми навчання)

галузі знань 08 «Право», 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 081 «Право», 293 «Міжнародне право»
статус дисципліни: обов'язкова
освітні програми: «Правове регулювання публічних та
приватних відносин», «Міжнародне право»

Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь – 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічна безпека» складена на підставі освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня освіти «Правове регулювання публічних та приватних відносин», «Міжнародне право», затверджених вченою радою Університету ДФС України (протокол № 5 від 26 квітня 2021 року)

Укладач:

Авраменко Н.Л., к.т.н., завідувач кафедри
товарознавства та техногенно-екологічної
безпеки

Рецензенти:

Т.М. Чорна, к.т.н., доцент, доцент кафедри техногенно-
екологічної безпеки

О.Г. Боднарчук, д.ю.н., професор, ННІ права

Гарант освітньої програми, доцент
кафедри фінансового права, к.ю.н.,
доцент

А. Гарбінська-Руденко

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою
товарознавства та техногенно-екологічної безпеки,
протокол від « 1 » жовтня 2021 р. № 2 .

Завідувач кафедри
товарознавства та
техногенно-екологічної
безпеки

Н.Л. Авраменко, доцент,
к.т.н.

Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту
інформаційних технологій, протокол від «б» жовтня 2021 р. № 7 .

Голова вченої ради
ННІ інформаційних
технологій

А.Ю. Горбовий, д.т.н.,
професор

Завідувач навчально-
методичного відділу

І.В. Качур, к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2.1. Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни	6
2.2. Результати навчання	7
2.3. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни	7
2.4. Структура навчальної дисципліни	8
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ	10
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	18
5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ	23
6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	23
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	26

1. ПЕРЕДМОВА

Мета навчальної дисципліни: Екологічна безпека — навчальна дисципліна, метою якої є формування загальних підходів до оцінювання та прогнозування екологічного стану довкілля та виявлення факторів, що призводять до порушення безпечного функціонування НПС.

Завдання навчальної дисципліни: визначення та встановлення норм екологічної безпеки; розробка комплексних показників стану екологічної безпеки; визначення зон екологічної кризи та екологічних катастроф; оцінка екологічного ризику території, акваторії; прогнозування розвитку екологічних ситуацій; забезпечення екологічної та технологічної безпеки населення, господарських об'єктів; – розробка критеріїв оцінки екологічної безпеки промислових об'єктів; прогнозування забруднення НПС внаслідок аварійних ситуацій.

Методи та форми навчання. Методи навчання, які використовуються під час вивчення дисципліни «Екологічна безпека» наступні:

- методи організації та здійснення навчальної діяльності: словесні (розповідь, бесіда, лекція), наочні (показ, демонстрація), практичні, репродуктивні і проблемні, самостійної роботи і роботи під керівництвом викладача;

- методи стимулювання і мотивації навчання: методи формування інтересу (аналіз проблемних ситуацій), методи формування відповідальності в навчанні (роз'яснення суспільної і особової значущості навчання, пред'явлення педагогічних вимог);

- методи контролю і самоконтролю (усний і письмовий контроль, фронтальний і диференційований, поточний і підсумковий).

Вивчення дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД» можливе за очною, дистанційною/заочною та змішаною формами навчання.

Форми організації занять. Освітній процес в Університеті державної фіскальної служби України здійснюється за такими формами: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

На *лекційному занятті* основними методами навчання є пояснювально-ілюстративна лекція – словесний метод навчання, що супроводжується схематичним поданням матеріалу та демонстрацією навчальних відео за допомогою мультимедійних технологій.

Семінарське заняття – форма навчальних занять, яка передбачає самостійне опрацювання студентами за завданням викладача окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Види семінарських занять: семінар-бесіда, науковий семінар, семінар з використанням ігрових ситуацій, міжпредметні семінари та ін.

Самостійна робота – форма організації навчального процесу, яка передбачає виконання завдань здобувачем вищої освіти під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Індивідуальна робота – форма організації навчального процесу, яка забезпечує реалізацію творчих можливостей здобувача вищої освіти через індивідуально спрямований розвиток його здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Наукова робота – виконане під керівництвом викладача наукове дослідження тієї чи іншої проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результати власного пошуку, власні висновки.

Організація поточного контролю та підсумкового контролю знань. Перевірка та оцінювання знань з дисципліни «Екологічна безпека» здійснюється шляхом проведення наступних контрольних заходів: поточний, проміжний і підсумковий. Ці види контролю тісно взаємопов'язані та організуються таким чином, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів вищої освіти і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Перевірка та оцінювання знань з дисципліни під час поточного контролю здійснюється шляхом оцінювання знань студентів на семінарських заняттях.

Перевірка та оцінювання знань під час проміжного контролю проводиться шляхом виконання здобувачами освіти письмових робіт, що складаються з тематичних тестів, теоретичних питань та практичних завдань.

Підсумковий бал розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного і проміжного контролю, та проставляється в заліково-екзаменаційній відомості викладачем.

Семестровий контроль (диференційований залік) – форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід під час екзаменаційної сесії.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	обов'язкова	
Модулів – 2	Галузь знань: 08 «Право» 29 «Міжнародні відносини»		
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	1-й
	Спеціальність: 081 «Право» 293 «Міжнародне право» Освітні програми «Правове регулювання публічних та приватних відносин», «Міжнародне право»	Лекції	
		24 год.	4 год.
		Семінарські заняття	
		20 год.	2 год.
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		44 год.	82
Індивідуально-консультаційна робота: 2 год.			
Форма семестрового контролю: диференційований залік/іспит			

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯХ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

ОПШ «Правове регулювання публічних та приватних відносин»

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ОПШ «Міжнародне право»

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, здійснювати юридичний аналіз питань правового характеру у сфері міжнародних відносин та відносин з іноземним елементом або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних механізмів міжнародно-правового регулювання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК9. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Екологічна безпека» передбачає досягнення наступних програмних результатів:

- **ОПП «Правове регулювання публічних та приватних відносин»**

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин

ПРН 7. Вживати ефективні заходи щодо збереження здоров'я (власного й оточення).

ПРН 18. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

ОПП «Міжнародне право»

ПРН2. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПРН3. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН5. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН9. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, у розвитку техніки і технологій, пропагувати ведення здорового способу життя.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

Дисципліна вивчається на 1 курсі у 1 семестрі навчання.

2.4. ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни будуть застосовані надалі у всіх освітніх компонентах, які будуть освоюватися здобувачами вищої освіти в циклі дисциплін професійної підготовки.

2.4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(коди академічних груп – ПБ, МПБ)

денна форма навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінарські заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 1 заліковий кредит (30 год.)						
ЗМ 1 Теоретичні аспекти екологічної безпеки (Теми 1-4)						
T.1	Екологічна безпека: понятійно-категорійний апарат	2	2		4	8
T.2	Екологічна безпека – складова національної безпеки	2	2		4	8
T.3	Екологічна безпека – передумова сталого розвитку суспільства	2			4	6
T.4	Наукові засади раціонального природокористування	2	2		3	7
<i>Проміжна контрольна робота №1</i>			1			1
Всього по модулю:		8	7		15	30
МОДУЛЬ II = 2 залікові кредити (60 год.)						
ЗМ 2 Прикладні аспекти екологічної безпеки (Теми 4-12)						
T.5	Моніторинг та нормування в екологічній безпеці	2	2		4	8
T.6	Техніко-технологічні засади екологічної безпеки	2			4	6
T.7	Оцінка впливу на довкілля як інструмент регулювання екологічної безпеки	2	2		4	8
T.8	Економічний механізм управління екологічною безпекою	2	2		4	8
T.9	Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності	2	2		4	8
T.10	Державне управління у галузі екологічної безпеки	2	2		4	8
T.11	Гуманітарні аспекти екологічної безпеки	2			3	5
T.12	Участь України в міжнародному співробітництві в галузі охорони НПС	2	2	2	2	8
<i>Проміжна контрольна робота №2</i>			1			1
Всього по модулю:		16	13	2	30	60
Форма підсумкового контролю – диференційований залік/іспит						
Разом годин з курсу:		24	20	2	44	90

заочна форма навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семинарські заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 1 заліковий кредит (30 год.)						
ЗМ 1 Теоретичні аспекти екологічної безпеки (Теми 1-4)						
T.1	Екологічна безпека: понятійно-категорійний апарат	1			7	8
T.2	Екологічна безпека – складова національної безпеки				8	8
T.3	Екологічна безпека – передумова сталого розвитку суспільства	1			5	6
T.4	Наукові засади раціонального природокористування				8	8
Всього по модулю:		2			28	30
МОДУЛЬ II = 2 залікові кредити (60 год.)						
ЗМ 2 Прикладні аспекти екологічної безпеки (Теми 4-12)						
T.5	Моніторинг та нормування в екологічній безпеці	1			7	8
T.6	Техніко-технологічні засади екологічної безпеки				6	6
T.7	Оцінка впливу на довкілля як інструмент регулювання екологічної безпеки				8	8
T.8	Економічний механізм управління екологічною безпекою	1			7	8
T.9	Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності				8	8
T.10	Державне управління у галузі екологічної безпеки				8	8
T.11	Гуманітарні аспекти екологічної безпеки				6	6
T.12	Участь України в міжнародному співробітництві в галузі охорони НПС			2	6	8
Підсумковий контроль			2		2	2
Всього по модулю:		2	2	2	54	60
Форма підсумкового контролю – диференційований залік/іспит						
Разом годин з курсу:		4	2	2	82	90

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

МОДУЛЬ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Екологічна безпека: понятійно-категорійний апарат

План лекційного заняття №1

1. Передумови виникнення «Екологічної безпеки» як галузі знань.
2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Екологічна безпека».
3. Основні терміни та поняття.

План семінарського заняття №1

1. Структура сучасних екологічних знань.
2. Що сприяло розвитку «Екологічної безпеки» як нової навчальної дисципліни та напрямку екологічних досліджень.
3. Результати прояву екологічних небезпек.
4. Як класифікувати екологічну аварію за характером ризику?
5. Чим відрізняється екологічна катастрофа від екологічної кризи?

Самостійна робота

1. Екологічні кризи та катастрофи: означення й класифікація.
2. Суть екологічного бумерангу. Наведіть приклади.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що стало передумовою розвитку екології як науки?
2. Що розуміється під екологічно-конфліктною ситуацією та як її упередити?
3. Екологічна аварія та її класифікація.
4. Екологічний вибух, що являє собою та його наслідки?
5. Що таке «екологічно-небезпечний об'єкт», «екологічне лихо»?
6. Якими ознаками характеризується екологічна криза?
7. Чим відрізняється екологічна катастрофа від екологічної кризи?
8. Дайте визначення понять «екологічна безпека» і «екологічна небезпека».

Рекомендована література [3, 7, 17, 22, 26]

Тема 2. Екологічна безпека – складова національної безпеки

План лекційного заняття №2

1. Екологічна безпека в системі національної безпеки.
2. Ціннісний зміст екологічної безпеки.
3. Екологічна безпека як предмет комплексного наукового дослідження.
4. Принципи екобезпечного розвитку.

План семінарського заняття № 2

1. Чинники впливу на національну безпеку.
2. Причини екологічних проблем в Україні та техногенних аварій/катастроф.
3. Ціннісний зміст поняття «екологічна безпека».
4. Багатовимірність проблем екологічної безпеки.
5. У чому суть природоохоронних принципів – історизму, системності, суспільної доцільності, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, сталого (стійкого) розвитку і екологічної безпеки?
6. Основні інструменти державної екологічної політики.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Принцип політичних пріоритетів екологічної діяльності.
2. Принцип збалансування та взаємного доповнення національних та регіональних пріоритетів у розробці та впровадженні екологічної політики.
3. Принцип науково-технічного обґрунтування стратегічного планування політики екологічної безпеки.
4. Принцип громадського контролю.

Перелік питань для самоконтролю

1. Місце екологічної безпеки в системі національної безпеки.
2. Основні причини виникнення техногенних аварій і катастроф в Україні.
3. Як пов'язані загрози національної безпеки з національними інтересами України?
4. В чому полягає національний екологічний інтерес?
5. В чому полягає сутність основних природоохоронних принципів: історизму, системності, суспільної доцільності, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, сталого розвитку та екологічної безпеки.

Рекомендована література [2, 15, 23, 26, 27]

Тема 3. Екологічна безпека – передумова сталого розвитку суспільства

План лекційного заняття №3

1. Концептуальні засади сталого екологічнобезпечного розвитку економіки.
2. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його ідей.
3. Цілі сталого розвитку України
4. Ризик: означення, розрахунок, класифікація.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Шляхи досягнення цілей сталого розвитку (6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17).
2. Визначте величину ризику виникнення екологічних аварій у області, де функціонує 1000 підприємств-забрудників НПС, якщо відомо, що за останні 10 років сталося 5 аварій із викидом шкідливих речовин у довкілля.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які системні дослідження сприяли сприйняттю світовою спільнотою сталого розвитку як необхідного шляху людської цивілізації?
2. Причини виникнення ідеї сталого розвитку суспільства.
3. Принципи сталого розвитку.
4. Поясніть суть індикаторів сталого розвитку.
5. Які на Вашу думку шляхи досягнення цілей сталого розвитку (6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17), що прямо чи опосередковано впливають на стан екологічної безпеки?
6. Як класифікувати ризик за ступенем його припустимості?

Рекомендована література [14, 22, 24, 31, 33, 40]

Тема 4. Наукові засади раціонального природокористування

План лекційного заняття №4

1. Основні терміни та поняття.

2. Періоди антропогенного впливу на НПС.
3. Принципи природокористування.
4. Стратегія ресурсно-екологічної безпеки соціально-економічного розвитку України.

План семінарського заняття № 3

1. Ресурсно-екологічна безпека України: означення, принципи та стратегія.
2. Передумови виникнення сталого розвитку.
3. Принципи, індикатори та цілі сталого розвитку.
4. Концепція ризикорієнтованого підходу.
5. Класифікація ризику за ступенем його припустимості.
6. Економічний, еколого-економічний та соціоекологічний принцип природокористування.
7. Принципи раціонального природокористування.
8. Макроекономічні показники ресурсно-екологічного потенціалу України.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Природні ресурси та їх класифікація.
2. Стан природних ресурсів України.

Перелік питань для самоконтролю

1. Який період антропогенного впливу приніс поглиблення глобальних екологічних проблем сучасності? Відповідь обґрунтуйте.
2. Чому сучасне тлумачення поняття «природні ресурси» є більш глибоким, а ніж «природні ресурси – це корисні копалини»?
3. Чому на Вашу думку еколого-економічний принцип природокористування не довго застосовувався у взаємодії людини з НПС?
4. Що таке раціональне природокористування і які йому притаманні принципи?
5. В чому полягає суть еколого-економічної моделі ринкових реформ.
6. Концептуальні засади сучасної стратегії природокористування.
7. Макроекономічні показники ресурсно-екологічного потенціалу України.

Рекомендована література [3, 7, 17, 25, 26]

МОДУЛЬ II ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 5. Моніторинг та нормування в екологічній безпеці

План лекційного заняття №5

1. Роль моніторингу у формуванні екологічної безпеки.
2. Екологічне нормування як основа екологічної безпеки та економічного механізму природокористування.

План семінарського заняття №4

1. Моніторинг: означення, рівні, завдання.
2. Характеристика Глобальної Системи Моніторингу НПС.
3. Показники екологічного нормування: означення та сфера застосування.
4. Здоров'я населення та стан біорізноманіття як результат екологічної безпеки України

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Стан флори, фауни і біологічного різноманіття України.
2. Здоров'я населення територій як показник стану (якості) довкілля.

Перелік питань для самоконтролю

1. Оцініть стан біологічного різноманіття України.
2. Назвіть основні чинники впливу на стан здоров'я населення України.
3. Передумови створення Глобальної Системи Моніторингу НПС.
4. Охарактеризуйте рівні моніторингу.
5. Вимоги до нормування якості НПС України.
6. Обґрунтуйте застосування показників екологічного нормування в світлі національної безпеки України.

Рекомендована література [4, 26, 30]

Тема 6. Техніко-технологічні засади екологічної безпеки

План лекційного заняття №6

1. Відходи життєдіяльності та їх вплив на середовище проживання людини.
2. Класифікація відходів.
3. Новітні технології накопичення і переробки відходів
4. Екологічні технології та виробництва.

Семінарське заняття №5 – написання проміжного контролю 1.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сучасні види науково-практичної діяльності в галузі екологічної безпеки: екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічний маркетинг, екологічний інжиніринг, екологічна сертифікація, екологічне маркування, екологічне ліцензування

Перелік питань для самоконтролю

1. Чому нераціональної забруднювати НПС з екологічної та економічної точок зору?
2. Пріоритети державної політики у сфері поводження з відходами.
3. Класифікація відходів та їх структура.
4. Який вплив на довкілля зумовлює зберігання твердих побутових і промислових відходів?
5. Який ефект від використання відходів як сировини для будівельної індустрії і дорожнього будівництва?
6. Назвіть основні процеси очищення газодимових викидів.
7. Які існують способи утилізації твердих побутових відходів і сміття?
8. Що являють собою нові технології накопичення та переробки сміття, їх переваги?

Рекомендована література [8, 10, 26, 38]

Тема 7. Оцінка впливу на довкілля як інструмент регулювання екологічної безпеки

План лекційного заняття №7

1. Категорії видів діяльності та об'єктів, що підлягають обов'язковій оцінці впливу.
2. Складові звіту з оцінки впливу на НПС.
3. Висновок з оцінки впливу на довкілля.
4. Оцінка трансграничного впливу на стан НПС.

5. Правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля.

План семінарського заняття №6

1. Класифікація відходів.
2. Технології знешкодження та утилізації відходів.
3. Екологічна паспортизація підприємств.
4. Сучасні види науково-практичної діяльності в галузі екологічної безпеки: екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічний маркетинг, екологічний інжиніринг, екологічна сертифікація, екологічне маркування, екологічне ліцензування.
5. Організація оцінки впливу на довкілля.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Фінансування оцінки впливу на довкілля.
2. Правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що передбачає процедура оцінки впливу на довкілля?
2. Назвіть види планованої діяльності та об'єктів, що належать до першої категорії, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля?
3. Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля.
4. Хто має доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля?
5. Назвіть складові звіту з оцінки впливу на довкілля.
6. Процедура внесення висновку з оцінки впливу на довкілля до Єдиного реєстру.
7. Яким чином здійснюється оцінка транскордонного впливу на НПС?
8. Види правопорушень у сфері оцінки впливу на довкілля.

Рекомендована література [_6_]

Тема 8. Економічний механізм управління екологічною безпекою

План лекційного заняття №8

1. Економіка природокористування та її основні складові.
2. Екологічні податки.
3. Порядок подання податкової звітності та сплати податку

План семінарського заняття № 7

1. Економічні чинники екологічної кризи в Україні.
2. Механізм відшкодування збитків.
3. Механізм запобігання збиткам.
4. Передумови застосування основних ефективних економічних механізмів щодо екологічної безпеки України.
5. Практичне завдання: «Обрахунок екологічних податків».

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Порядок подання податкової звітності та сплати податку.
2. Зарубіжний досвід економічного стимулювання екологічної безпеки.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть основні складові економічного механізму управління екологічною безпекою.

2. Територіальні, галузеві та поресурсні екологічні нормативи.
3. Збитки: механізми відшкодування та запобігання.
4. Які Ви знаєте пільги, спрямовані на розвиток екологобезпечних виробництв?
5. Хто є платниками екологічного податку?
6. На основі чого здійснюється обрахунок екологічних податків?
7. Порядок сплати екологічних податків.

Рекомендована література [12, 16, 26, 32, 36, 37, 39]

Тема 9. Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності

План лекційного заняття №9

1. Економічні збитки від забруднення НПС: означення та види.
2. Сучасні методики розрахунку збитків від забруднення НПС.
3. Ефективність природоохоронної діяльності.

План семінарського заняття № 8

1. Різновиди збитків від забруднення НПС.
2. Розрахунок збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря
3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин у водний об'єкт зі зворотними водами.
4. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних забрудненням земельної ділянки.
5. Практичне завдання: «Визначення економічного ефекту природоохоронної діяльності».

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Чому лише економічні збитки від забруднення НПС підлягають обрахунку?
2. Соціальна ефективність природоохоронних заходів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке економічні збитки від забруднення НПС?
2. Види збитків та їх суть.
3. Методики обрахунку збитків від забруднення компонентів довкілля.
4. Яким чином розраховують економічну ефективність природоохоронної діяльності?
5. В чому суть соціальної ефективності від здійснення природоохоронних заходів?

Рекомендована література [18, 19, 20]

Тема 10. Державне управління у галузі екологічної безпеки

План лекційного заняття №10

1. Стратегія управління екологічною безпекою.
2. Законодавчі та нормативні акти в галузі екологічної безпеки.
3. Основні принципи Закону України «Про охорону НПС». Екологічні права та обов'язки громадян України.
4. Державне управління у галузі охорони НПС та раціонального природокористування.
5. Державна екологічна інспекція України.

План семінарського заняття № 9

1. Державна система екологічної безпеки України.
2. Основні принципи реформування державної екологічної політики.
3. Міжнародні угоди в галузі екологічної безпеки.
4. Джерела екологічного права в Україні.
5. Структура держуправління в галузі екологічної безпеки.
6. Активна та пасивна еколого-правова відповідальність.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Майнова відповідальність за порушення в галузі екологічної безпеки.
2. Права Державної екологічної інспекції.

Перелік питань для самоконтролю

1. Яка роль Державної служби з надзвичайних ситуацій у формуванні системи екологічної безпеки?
2. Назвіть основні закони України в галузі екологічної безпеки.
3. Практична реалізація екологічних прав та обов'язків в межах правового поля України.
4. Структура системи державного управління в галузі екологічної безпеки.
5. Завдання Державної екологічної інспекції.
6. Підприємство 10 років щомісяця забруднює НПС в кількості 100 т, сплачуючи при цьому всі види відповідних платежів. Визначте вид еколого-правової відповідальності.
7. До якого рівня управління належить встановлення нормативів ГДС і ГДВ? Чому?
8. Спеціально уповноважені державні органи в галузі екологічної безпеки.

Рекомендована література [5, 10, 11, 17, 22, 26]

Тема 11. Гуманітарні аспекти екологічної безпеки

План лекційного заняття №11

1. Важливість формування екологічної культури задля екологізації науки, техніки, виробництва.
2. Екологічна етика.
3. Екологічна освіта
4. Екологічне виховання
5. Засоби масової інформації.
6. Основні засади свідомої екологічної діяльності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Аналіз діяльності партій та громадських рухів у розв'язанні проблем екологічної безпеки.
2. Написати есе на тему «Ефективність ЗМІ у формуванні екологічної безпеки держави: прикладний аспект».

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке екологічна етика та екологічна культура?
2. Інституалізація екологічної освіти в Україні.
3. Проаналізуйте основні чинники, які негативно впливають на результати навчально-виховного процесу з екологічної освіти.
4. Особливості екологічного виховання, формування екологічних переконань.
5. Основні засади свідомої екодіяльності та її виміри.
6. Основні вимоги від яких залежить міра ефективності екологічної діяльності.
7. Роль партій та громадських об'єднань у розв'язанні проблем екологічної

- безпеки України.
8. Основні напрями діяльності неурядових екологічних організацій і рухів.
 9. Роль ЗМІ в забезпеченні екологічної безпеки України.

Рекомендована література [9,13, 26, 28, 34, 35, 41]

Тема 12. Участь України в міжнародному співробітництві в галузі охорони НПС

План лекційного заняття №12

1. Напрями та історія розвитку міжнародного співробітництва.
2. Співробітництво України з міжнародними інституціями в галузі екологічної безпеки

Семінарське заняття №10 – написання проміжного контролю 2.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Європейський банк реконструкції та розвитку.
2. Світовий банк.
3. Європейська екологічна агенція.

Перелік питань для самоконтролю

4. Основні проблеми, які вирішуються в рамках міжнародного співробітництва України в галузі екологічної безпеки.
5. Пріоритети співробітництва України та ООН
6. Назвіть основні напрями практичної діяльності ЮНЕСКО
7. Визначте роль НАТО у формуванні екологічної безпеки
8. Хто є акціонерами Європейського банку реконструкції та розвитку?
9. Чим відрізняється Світовий банк від Групи Світового банку?
10. Взаємодія України з Європейським інвестиційним банком.
11. Пріоритетні напрями роботи Європейської екологічної агенції.
12. Чому Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України не має можливості у повному обсязі забезпечувати співробітництво з Європейською екологічною агенцією?
13. Навіщо створений Глобальний Екологічний Фонд?

Рекомендована література [1, 26]

Індивідуально-консультаційна робота

Підготувати доповідь на тему «Стан екологічної безпеки місцевості проживання».

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Основні джерела забруднення.
2. Екологічні проблеми.
3. Стан здоров'я населення.
4. Шляхи вирішення екологічних проблем.
5. Пропозиції до покращення стану екологічної безпеки (з позиції свого майбутнього фаху)

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни здійснюється наступним чином. Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1-4.2.

Максимальна кількість балів, отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті, становить 3 бали (див. табл.4.3). Виконання самостійної роботи оцінюється під час семінарського заняття у вигляді опитування, в тому числі, за питаннями, які виносяться на самостійне опрацювання.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, включає обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE (максимально 5 балів).

Таблиця 4.1 – Розподіл балів з навчальної дисципліни «Екологічна безпека» денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 (19 балів)								Контрольний захід №1 – 5 балів	Диференційований залік – 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (диф.залік)х=100
Загальна кількість балів за модулем №1	17										
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4							
Робота на семінарському занятті	4	4		4							
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи										
Модулі	Модуль 2 (31 бал)								Контрольний захід №2 – 5 балів		
Загальна кількість балів за модулем №2	33										
Теми	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	Т.12			
Робота на семінарському занятті	4		4	4	4	4					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та виконання індивідуальної роботи										
Індивідуальна робота	3										
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5										

**Таблиця 4.2 – Розподіл балів з навчальної дисципліни «Екологічна безпека»
заочна форма навчання**

Модулі	Модуль 1 (10 балів)				Диференційований залік – 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (диф.залік)х=100
Загальна кількість балів за модулем №1	15					
Теми	Т.1-4					
Робота на семінарському занятті	15					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та контрольного заходу					
Модулі	Модуль 2 (40 бал)					
Загальна кількість балів за модулем №2	35					
Теми	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7		
Робота на семінарському занятті	25					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та контрольного заходу					
Індивідуальна робота	10					

Таблиця 4.3 – Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
3	Здобувач освіти на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, за допомогою підказок викладача розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту

Критерії оцінювання контрольних робіт. Формою проміжного поточного контролю є модульна контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі та оцінюється від 0 до 10 балів (табл. 4.4-4.7).

Таблиця 4.4 – Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичне питання	1
Практичне завдання	1
Тестовий блок	3
Всього	5

Таблиця 4.5 – Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, під час висвітлення деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	0,7
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	0,3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.6 – Критерії оцінювання практичного завдання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю дав пояснення усім питанням, поставленим у практичному завданні, та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань, частково використовував для цього наукову літературу та власну думку.	0,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не відповів на питання практичного завдання	0

Таблиця 4.7 – Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Загальна кількість балів, передбачена для тестового блоку, ділиться на кількість тестових питань. Відповідно, загальна оцінка за виконання здобувачем тестового блоку розраховується як добуток кількості правильних відповідей та кількості балів за одне питання.	0-3

Критерії оцінювання індивідуальної роботи. Програмою передбачено виконання здобувачами вищої освіти індивідуальної роботи. Суть роботи полягає в дослідженні

стану екологічної безпеки місцевості проживання: основні джерела забруднення, екологічні проблеми, стан здоров'я населення, шляхи вирішення екологічних проблем, пропозиції до покращення стану екологічної безпеки (з позиції свого майбутнього фаху).

Шкала оцінювання представлена в табл. 4.8.

Таблиця 4.8 – Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів		Критерії оцінювання
денна форма навчання	заочна форма навчання	
3	9-10	Послідовність, логічність виконання індивідуальної роботи, виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками. Підготовлена презентація за результатами виконаної роботи. Під час захисту роботи здобувач освіти демонструє відмінне розуміння теми та дає відповіді на всі поставлені питання.
2	6-8	Є незначні зауваження до виконання індивідуальної роботи. Підготовлена презентація. Під час захисту роботи здобувач освіти частково орієнтується в темі та дає відповіді не на всі поставлені питання.
1.5	4-5	Є зауваження до виконання індивідуальної роботи. Презентація не підготовлена. Під час захисту роботи здобувач освіти майже не орієнтується в темі та не може відповісти на поставлені питання.
1	1-3	Індивідуальна робота підготовлена, є зауваження. Без презентації. Без захисту.
0	0	Не виконано роботу та не підготовлено презентацію за її матеріалами.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю/заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в наступному порядку (табл. 4.9):

Таблиця 4.9 – Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	Середній (репродуктивний)	задовільно	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим

результатом навчання навчальної дисципліни. Критерії оцінювання відповідно до виду робіт, передбачених для підсумкового оцінювання конкретизовані в заліковій документації, яка розглянута та затверджена на засіданні кафедри.

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Під час вивчення навчальної дисципліни «Екологічна безпека» застосовуються наступні засоби оцінювання: залікова робота; тести; комп'ютерне тестування на платформі MOODLE УДФСУ; результати виконаних завдань; студентські презентації та виступи на семінарських заняттях, наукових комунікативних заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час вивчення курсу «Екологічна безпека» передбачено проведення поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль відбувається під час семінарських занять та шляхом виконання проміжної контрольної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, виступів студентів під час обговорення питань, у формі комп'ютерного тестування тощо. При цьому на одному занятті студент може отримати бали за різні види діяльності (усна відповідь, практичні навички та вміння, письмовий або комп'ютерний контроль тощо).

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння питань, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час семінарських занять та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти є диференційований залік.

Перелік питань для поточного контролю знань № 1 /модульної контрольної роботи

1. Передумови виникнення «Екологічної безпеки» як галузі знань.
2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Екологічна безпека».
3. Структура сучасних екологічних знань.
4. Результати прояву екологічних небезпек.
5. Як класифікувати екологічну аварію за характером ризику?
6. Чим відрізняється екологічна катастрофа від екологічної кризи?
7. Чинники впливу на національну безпеку.
8. Причини екологічних проблем в Україні та техногенних аварій/катастроф.
9. Ціннісний зміст поняття «екологічна безпека».
10. У чому суть природоохоронних принципів – історизму, системності, суспільної доцільності, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, сталого (стійкого) розвитку і екологічної безпеки?
11. Основні інструменти державної екологічної політики.
12. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його ідей.
13. Ризик: означення, розрахунок, класифікація.
14. Ресурсно-екологічна безпека України: означення, принципи та стратегія.
15. Принципи, індикатори та цілі сталого розвитку.
16. Концепція ризикорієнтованого підходу.
17. Класифікація ризику за ступенем його припустимості.

18. Економічний, еколого-економічний та соціоекологічний принцип природокористування.
19. Принципи раціонального природокористування.
20. Макроекономічні показники ресурсно-екологічного потенціалу України.
21. Природні ресурси та їх класифікація.
22. Моніторинг: означення, рівні, завдання.
23. Характеристика Глобальної Системи Моніторингу НПС.
24. Показники екологічного нормування: означення та сфера застосування.
25. Здоров'я населення та стан біорізноманіття як результат екологічної безпеки України

Перелік питань для поточного контролю знань № 2
/модульної контрольної роботи

1. Класифікація відходів та їх структура.
2. Екологічні технології та виробництва.
3. Чому нераціонально забруднювати НПС з екологічної та економічної точок зору?
4. Сучасні види науково-практичної діяльності в галузі екологічної безпеки: екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічний маркетинг, екологічний інжиніринг, екологічна сертифікація, екологічне маркування, екологічне ліцензування
5. Технології знешкодження та утилізації відходів.
6. Екологічна паспортизація підприємств.
7. Організація оцінки впливу на довкілля.
8. Економічні чинники екологічної кризи в Україні.
9. Основні складові економічного механізму екологічної безпеки.
10. Обрахунок екологічних податків.
11. Економічні збитки від забруднення НПС: означення та види.
12. Ефективність природоохоронної діяльності.
13. Розрахунок збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
14. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин у водний об'єкт зі зворотними водами.
15. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних забрудненням земельної ділянки.
16. Визначення економічного ефекту природоохоронної діяльності.
17. Основні принципи Закону України «Про охорону НПС».
18. Екологічні права та обов'язки громадян України.
19. Державне управління у галузі охорони НПС та раціонального природокористування.
20. Яка роль Державної служби з надзвичайних ситуацій у формуванні системи екологічної безпеки?
21. Назвіть основні закони України в галузі екологічної безпеки.
22. Структура системи державного управління в галузі екологічної безпеки.
23. Завдання Державної екологічної інспекції.
24. До якого рівня управління належить встановлення нормативів ГДС і ГДВ? Чому?
25. Спеціально уповноважені державні органи в галузі екологічної безпеки.
26. Що таке екологічна етика та екологічна культура?
27. Інституалізація екологічної освіти в Україні.
28. Проаналізуйте основні чинники, які негативно впливають на результати освітнього процесу з екологічної освіти.
29. Особливості екологічного виховання, формування екологічних переконань.

30. Основні засади свідомої екодіяльності та її виміри.
31. Роль партій та громадських об'єднань у розв'язанні проблем екологічної безпеки України.
32. Основні напрями діяльності неурядових екологічних організацій і рухів.
33. Роль ЗМІ в забезпеченні екологічної безпеки України.
34. Напрями та історія розвитку міжнародного співробітництва.
35. Співробітництво України з міжнародними інституціями в галузі екологічної безпеки

Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Передумови виникнення «Екологічної безпеки» як галузі знань.
2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Екологічна безпека».
3. Структура сучасних екологічних знань.
4. Результати прояву екологічних небезпек.
5. Як класифікувати екологічну аварію за характером ризику?
6. Чим відрізняється екологічна катастрофа від екологічної кризи?
7. Чинники впливу на національну безпеку.
8. Причини екологічних проблем в Україні та техногенних аварій/катастроф.
9. Ціннісний зміст поняття «екологічна безпека».
10. У чому суть природоохоронних принципів – історизму, системності, суспільної доцільності, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, сталого (стійкого) розвитку і екологічної безпеки?
11. Основні інструменти державної екологічної політики.
12. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його ідей.
13. Ризик: означення, розрахунок, класифікація.
14. Ресурсно-екологічна безпека України: означення, принципи та стратегія.
15. Принципи, індикатори та цілі сталого розвитку.
16. Концепція ризикорієнтованого підходу.
17. Класифікація ризику за ступенем його припустимості.
18. Економічний, еколого-економічний та соціоекологічний принцип природокористування.
19. Принципи раціонального природокористування.
20. Макроекономічні показники ресурсно-екологічного потенціалу України.
21. Природні ресурси та їх класифікація.
22. Моніторинг: означення, рівні, завдання.
23. Характеристика Глобальної Системи Моніторингу НПС.
24. Показники екологічного нормування: означення та сфера застосування.
25. Здоров'я населення та стан біорізноманіття як результат екологічної безпеки України
26. Класифікація відходів та їх структура.
27. Екологічні технології та виробництва.
28. Чому нераціонально забруднювати НПС з екологічної та економічної точок зору?
29. Сучасні види науково-практичної діяльності в галузі екологічної безпеки: екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічний маркетинг, екологічний інжиніринг, екологічна сертифікація, екологічне маркування, екологічне ліцензування
30. Технології знешкодження та утилізації відходів.
31. Екологічна паспортизація підприємств.
32. Організація оцінки впливу на довкілля.
33. Економічні чинники екологічної кризи в Україні.
34. Основні складові економічного механізму екологічної безпеки.
35. Обрахунок екологічних податків.

36. Економічні збитки від забруднення НПС: означення та види.
37. Ефективність природоохоронної діяльності.
38. Розрахунок збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
39. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин у водний об'єкт зі зворотними водами.
40. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних забрудненням земельної ділянки.
41. Визначення економічного ефекту природоохоронної діяльності.
42. Основні принципи Закону України «Про охорону НПС».
43. Екологічні права та обов'язки громадян України.
44. Державне управління у галузі охорони НПС та раціонального природокористування.
45. Яка роль Державної служби з надзвичайних ситуацій у формуванні системи екологічної безпеки?
46. Назвіть основні закони України в галузі екологічної безпеки.
47. Структура системи державного управління в галузі екологічної безпеки.
48. Завдання Державної екологічної інспекції.
49. До якого рівня управління належить встановлення нормативів ГДС і ГДВ? Чому?
50. Спеціально уповноважені державні органи в галузі екологічної безпеки.
51. Що таке екологічна етика та екологічна культура?
52. Інституалізація екологічної освіти в Україні.
53. Проаналізуйте основні чинники, які негативно впливають на результати освітнього процесу з екологічної освіти.
54. Особливості екологічного виховання, формування екологічних переконань.
55. Основні засади свідомої екодіяльності та її виміри.
56. Роль партій та громадських об'єднань у розв'язанні проблем екологічної безпеки України.
57. Основні напрями діяльності неурядових екологічних організацій і рухів.
58. Роль ЗМІ в забезпеченні екологічної безпеки України.
59. Напрями та історія розвитку міжнародного співробітництва.
60. Співробітництво України з міжнародними інституціями в галузі екологічної безпеки

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Гладка Л.І. Світовий досвід та співробітництво України у сфері охорони навколишнього середовища/ Л.І. Гладка, А.С. Шаляпіна. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92129/15-Hladka.pdf?sequence=1>
2. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрями та особливості здійснення : монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
3. Дяків В.О. Екологічна безпека: Навчальний посібник/ В.О. Дяків Львів: Вид-во ПП «Кварт», 2011. 90 с.
4. Екологічний моніторинг (Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги) / Упорядники: Тимочко Т.В., Куруленко С.С., Мальований М.С. – Ніжин: ТОВ Вид."Аспект-Поліграф", 2008. 36 с.
5. Закон України «Про охорону НПС». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1264-12#Text>.

6. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.
7. Зеркалов Д.В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль: Посібник / Д.В.Зеркалов. К.: КНТ, Дакор, Основа, 2007. 412 с.
8. Клименко М.О. Техноекологія: Навч. посіб. / М.О. Клименко, І.І. Залеський. К.: ВЦ «Академія», 2011. 256 с.
9. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля / Упорядник: Тимочко Т.В.. Ніжин.: ТОВ Вид. "Аспект-Поліграф", 2007. 34 с.
10. Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2019-%D1%80#n8>.
11. Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки: навчальний посібник / Ю.А. Краснова. К.: ЦП «Компринт», 2019. 238 с.
12. Мельник Л.Г. Екологічна економіка / Л.Г. Мельник. Суми: ВТД "Університетська книга", 2002. 346 с.
13. Микитюк О.М. Екологія людини: Підручник. 3-є вид., випр. і доп. /О.М. Микитюк, О.З. Злотін, В.М. Бровдій. Харків: "ОВС", 2004. 254 с.
14. Морен Е. Шлях за майбутнє людства / Едгар Морен; пер. з фр. Є. Маричева. К.: Ніка-Центр, 2014. 256 с.
15. Павленко Д.Г., Семенюк Ю.В., Лисецький Ю.М. Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу//Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Том 32 (71). № 3. 2021. С. 102-107 URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/3_2021/19.pdf. (дата звернення: 26.10.2021).
16. Податковий кодекс України (Редакція від 01.08.2021). URL: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-viii--ekologichniy-poda/>.
17. Поняття екологічної безпеки та її місце в системі екологічного права. URL: <http://surl.li/bivti>.
18. Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#n13>
19. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09#Text>
20. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-20#Text>
21. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України/ Постанова Кабінету міністрів України № 275 від 19.04.2017. URL: <https://www.dei.gov.ua/posts/269>
22. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.11.2021).
23. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>. (дата звернення: 30.10.2021).
24. Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020". Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015: [електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
25. Трегубчук В.М. Ресурсно-екологічна безпека / В.М. Трегубчук [електронний ресурс]. URL: <http://old.niss.gov.ua/book/panorama/tregob.htm>
26. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. К., 2017. 266 с.

27. Хлобистов С.В. Екологічна безпека у складі національної безпеки держави / С.В. Хлобистов // Стратегічна панорама. 2004. № 1. С. 79-83.
28. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки / Л.І. Юрченко. К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. 296 с.
29. Яценко Л.Д. Екологічний складник національної безпеки: основні показники та способи їх досягнення: аналіт. доп. / Л.Д. Яценко. К.: НІСД, 2014. 52 с.
30. Яцик А.В. Екологічна безпека в Україні / А.В. Яцик. К.: Генеза, 2001. – 216 с.

Допоміжна:

31. Горлинський В.В. Філософія безпеки і сталого людського розвитку: ціннісний вимір / В.В. Горлинський. К.: Вид. ПАРАПАН, 2011. 378 с.
32. Екологічні фінанси: чи можуть вони стати інструментом покращення стану довкілля? URL: <https://ecolog-ua.com/news/ekologichni-finansy-chy-mozhut-vony-staty-instrumentom-pokrashchennya-stanu-dovkillya>.
33. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Є. П. Желібо, І.С. Сагайдак. Ірпінь: УДФСУ, 2020. 256 с. (Серія “На допомогу студенту УДФСУ”; т. 59).
34. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики доля технологічної цивілізації / Г. Йонас; пер. з нім. К.: Лібра, 2001. 400 с.
35. Кисельов М.М. Концептуальні виміри екологічної свідомості / М.М. Кисельов, В.Л. Деркач, А.В. Толстоухов та ін. К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. 312 с.
36. Черевична А. С., Орищенко І. К., Авраменко Н. Л. Реалії глобального потепління і вітчизняного оподаткування//ІІ Молодіжний податковий конгрес [Електронне видання] : збірник матеріалів (м. Ірпінь, 26 листопада 2021 р.). – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – с.337-343. – PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.
37. Черевична А.С. Податкове регулювання мінімізації забруднення НПС в сталому розвитку держави / А.А. Товстенко, А.С. Черевична, Н.Л. Авраменко //Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки [Електронне видання]: збірник тез Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. – С. 1359-1362.
38. Черевична А.С. Сталий розвиток і циркулярна економіка: точки дотику/ Н.Л. Авраменко, А.А. Товстенко, А.С. Черевична// Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку / ТЕБ-2020 [Текст] : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Ірпінь, 20-29 жовтня 2020 р. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2020. С. 13-17.
39. Шевченко І.В. Екологічне оподаткування: зарубіжний досвід і Україна / І.В. Шевченко // Стратегічні пріоритети. 2014. № 2 (31). С. 55-60.

Міжнародні видання:

40. Human Development Reports/ United Nations Development Programme. URL: <https://hdr.undp.org/>.
41. Маєр-Абіх К.М. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту / Клаус Міхаель Маєр-Абіх; Пер з нім., післямова, примітки А. Єрмоленка. К.: Лібра, 2004. 196 с.

Інформаційні інтернет-ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. [Верховна Рада України](http://www.rada.kiev.ua/) <http://www.rada.kiev.ua/> Верховна Рада України Верховна Рада України Верховна Рада України Верховна Рада України
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <http://www.merpr.gov.ua/>
5. Рада національної безпеки і оборони України Верховна Рада України//www.rainbow.gov.ua/.
6. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
7. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
8. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eriukr.net/index.htm>.
9. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» <http://www.nau.ua>.
10. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua> .
11. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я <https://www.who.int> .
12. Офіційний сайт ЮНЕСКО <https://en.unesco.org>
13. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму <https://www.weforum.org/>
14. Програма ООН з навколишнього середовища <https://www.un.org/ga/unep/> .
15. Дитанційний курс «Екологічна безпека» на Порталі дистанційної освіти Державного податкового університету: <https://moodle.nusta.edu.ua/course/view.php?id=1462>

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри _____

Протокол від _____ 20__ р. № ____.

Укладач(і):

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни
(протягом 5 років після затвердження або до затвердження освітньої програми)

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП